Електронне наукове фахове видання **"Ефективна економіка"** включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)
www. economy.nayka.com. ua | № 3, 2018

УДК 336.71:65.012.12

В. В. Фатюха,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, ЗДІА, Запоріжжя
О. В. Яришко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, ЗДІА, Запоріжжя
Л. І. Кирилова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, ЗДІА, Запоріжжя
Є. Ю. Ткаченко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, ЗДІА, Запоріжжя

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

V. V. Fatyuha,
Ph.D., associate professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, ZDIA, Zaporizhzhia
O. V. Yarishko,
Ph.D., associate professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, ZDIA, Zaporizhzhia
L. I. Kirilova,
Ph.D., associate professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, ZDIA, Zaporizhzhia
E. Y. Tkachenko,
Ph.D., associate professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, ZDIA, Zaporizhzhia

ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF THE BANKING SECTOR OF UKRAINE

У статті досліджено теоретично-методичні підходи до формування позитивного фінансового результату банку; проаналізовано основні показники діяльності комерційних банків, що функціонують наразі в Україні; запропоновано напрямки поліпшення фінансової результативності банків.

The article examines the theoretical and methodological approaches to the formation of a positive financial result of the bank; analysis of the main indicators of commercial banks; offered improved performance of banks.

Ключові слова: *аналіз, банк, збиток, маржа, прибуток, рентабельність*

Keywords*: analysis, bank, loss, margin, profit, profitability, spread*

Постановка проблеми. Фінансовий результат виступає своєрідним індикатором і критерієм успішності управління банком. Ефективність діяльності банку безпосередньо пов'язана з його здатністю отримувати прибуток, адже прибуток це кінцева мета підприємницької діяльності, яка може реалізуватись у виробництві, комерції або фінансовій комерції. Обсяги прибутку банку хвилюють акціонерів банку, адже від них залежить розмір дивідендів, в прибутку зацікавлені вкладники банку, тому що це запорука їх фінансового добробуту. Зростання прибутку важливе безпосередньо для банку бо створює фінансову основу для самофінансування діяльності банку, здійснення розширеного відтворення і задоволення зростаючих соціальних і матеріальних потреб банку. В прибутку банку зацікавлена держава, тому що банк платить податок на прибуток до бюджету. Таким чином прибуток забезпечує інтереси держави, власників, клієнтів і персоналу банків. Але на сучасному етапі, в умовах кризи, більшість банків зіткнулися із проблемою від'ємного фінансового результату: замість очікуваного прибутку вони отримують збитки.

Проблематика формування фінансових результатів, створення дієвих механізмів їх аналізу з метою забезпечення реальних конкурентних переваг банку на ринку банківських послуг та забезпечення ефективності його діяльності саме в кризових умовах, залишається важливою і актуальною з погляду як теорії, так і практичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі існує багато робіт, присвячених аналізу й методам управління банками і безпосередньо – фінансовим результатам їх діяльності. Широке коло питань, пов'язаних з дослідженням формування фінансових результатів, висвітлено в роботах зарубіжних і вітчизняних учених-економістів: Арістова А.І., Базилюка А.В., Бушуєва І.В, Вовчака О.Д., Євдокимова Ю.Ю., Коваленко В.В., Міщенко О.В., Мороза А. М., Осташа С., Патрікаца Л., Савлука М.І. та ін. Але дотепер залишається низка питань стосовно забезпечення позитивного фінансового результату банку в складних економічних умовах, в умовах кризи. Одне з найважливіших і складних завдань, що постає у сфері фінансової діяльності перед менеджментом банку, полягає у пошуку нових шляхів забезпечення прибутковості діяльності в умовах підвищених ризиків, коли «класична» схема проведення активних та пасивних операцій не діє і як наслідок знижується доля відсоткових доходів, які напередодні становили майже 80% у структурі доходів банків.

Постановка завдання. Основною метою даної статті є проведення аналізу фінансових результатів комерційних банків України на сучасному етапі та розробка рекомендацій щодо забезпечення прибутковості їх діяльності.

Мета зумовила постановку та вирішення наступних завдань: дослідити теоретично-методичні підходи до формування позитивного фінансового результату банку; проаналізувати сукупні фінансові результати комерційних банків, що функціонують наразі в Україні; запропонувати напрямки поліпшення фінансової результативності банків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковцями не вироблено усталених понять банківського економічного ефекту, системи показників і методик, які дають змогу чітко визначити ефективний банк. Але не викликає дискусій питання, що ефективність банку пов'язана безпосередньо з його фінансовими результатами. На підставі аналізу літературних джерел з тлумачення сутності поняття «фінансові результати» ми можемо довести, що фінансові результати діяльності банку – це прибуток чи збиток, що утворюється як різниця між доходами і витратами, і призводить до збільшення чи зменшення капіталу в результаті фінансово – господарської діяльності банку. Прибуток забезпечує формування фондів резервів на випадок непередбачуваних збитків, можливих у банківській справі; стимулює діяльність управлінського персоналу щодо вдосконалення роботи банку, зниження витрат та підвищення конкурентоспроможності. Висока роль прибутку в розвитку та забезпеченні інтересів його засновників і персоналу визначає необхідність ефективного та безперервного управління ним.

Прибутковість банку залежить від ефективності використання його власних і залучених коштів. Рівень дохідності банк може підняти шляхом зміни структури активних операцій і співвідношення між позичковими та інвестиційними операціями на користь більш вигідних, а також через регулювання своєї короткострокової заборгованості й депозитних рахунків. Потрібно раціонально розміщувати кошти банку для забезпечення його фінансової стійкості. Виконання цієї умови дозволить позбавитися суперечності між ліквідністю, ризикованістю та прибутковістю комерційного банку.

Для того щоб досягти оптимального рівня прибутковості необхідно виконувати такі принципи: застосовувати системне управління активами та пасивами; будувати оптимальну структуру активів; оптимізувати обсяг доходів і витрат.

Ефективний механізм управління прибутком банку дає змогу в повному обсязі реалізувати цілі і завдання, що стоять перед банком. Процес управління базується насамперед на аналізі. Аналіз прибутковості – це складне завдання, оскільки кожен аспект банківських операцій впливає на його прибутковість і має братися до уваги. Визначення кінцевого фінансового результату діяльності банку передбачає аналіз: джерел прибутку; доходів комерційного банку (структурний аналіз, оцінку рівня доходів); видатків банку (структурний аналіз, оцінка рівня видатків); абсолютного розміру прибутку та факторів, що на нього впливають; фінансових коефіцієнтів прибутковості (вивчення динаміки коефіцієнтів, оцінку коефіцієнтів з погляду їх нормативного рівня, факторний аналіз динаміки коефіцієнтів).

Кожний банк самостійно визначає методику розрахунку показників ефективності діяльності. В загальному вигляді вона має наступні елементи.

Показники прибутковості, які відображають загальну ефективність діяльності банку: прибутковість власного капіталу (ROE, return on equity); прибутковість чистих активів (ROA, return on assets).

Показники, які деталізують чинники, що впливають на прибутковість банківської діяльності: ріст (падіння) середньозважених процентних ставок по видам операцій в звітному періоді; чиста процентна маржа (NRM, net rate margin); чистий спред (NS, net spread); маржа нульової прибутковості, або беззбитковості (ZPM, zero profit margin); маржа цільової прибутковості (TPM, target profit margin); критичні ставки по пасивним (активним) операціям з точки зору беззбитковості та цільової прибутковості; маржа позитивної прибутковості (PPM, positive profit margin).

Показники, що вимірюють ефективність діяльності персоналу комерційного банку: чистий дохід на одного працівника (NOP, net income on personal); чистий дохід до витрат на утримання персоналу (ROP, return on personal).

Показники, що вимірюють ефективність управління валютними коштами банку (розмір прибутку-збитку від переоцінки валют).

Таким чином банки аналізують та відстежують показники прибутковості, а результати аналізу застосовують в процесі планування та управління діяльністю банку.

В рамках статті ми проаналізували стан сучасної банківської системи України, дослідили основні показники діяльності комерційних банків впродовж останніх семи років, та зокрема проаналізували їх фінансовий результат.

Станом на кінець 2011 р. банківський сектор України налічував 176 публічних банків. У 2014 р. кількість банків сягала 180 одиниць. З того часу кількість банків скоротилася майже на 55% та станом на 01.01.2018 р. на банківському ринку України функціонує 82 банки, із них 16 банків зі 100% іноземним капіталом. Причини, за якими банки визнавалися неплатоспроможними, були різними. Більшість ліквідованих банків не впоралися із викликами, що постали перед банківським сектором в кризових умовах функціонування, не змогли адаптувати структуру своїх активів та втримати їх якість на належному рівні, що й стало причиною втрати фінансової стійкості, а потім ліквідності та платоспроможності. Також однією з вагомих причин визнання банків неплатоспроможними, поряд із порушенням законодавства, що регулює питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, був недостатній рівень їх капіталізації та неспроможність акціонерів забезпечити належний рівень фінансової підтримки. Враховуючи затверджений НБУ графік збільшення мінімального обсягу статутного капіталу банків, в подальшому можна очікувати нових випадків самоліквідації комерційних банків в Україні. Згідно з Постановою правління НБУ №242 від 07.04.2016 р. станом на 11.07.2017 р. мінімальний обсяг статутного капіталу банку має бути не меншим за 200 млн. грн. Постановою правління НБУ №136 від 21.12.2017 року, Національний банк пом'якшив графік збільшення мінімального розміру статутного та регулятивного капіталу банків, й станом на 11.07.2020 року розмір статутного капіталу має бути 300 млн. грн., й 500 млн. грн. - з 11.07.2024 року. Також НБУ активно вживав заходи щодо забезпечення прозорості структури власності банківських установ, перевіряв фінансовий стан кінцевих бенефіціарів, суттєво підвищив вимоги до ділової репутації вищого банківського менеджменту та власників. Все це разом сприяло очищенню банківського сектору та зменшенню кількості банківських одиниць із 180 до 82 банківських установ.

Наразі НБУ класифікує банки за такими групами: банки з державною часткою – банки, в яких держава прямо чи опосередковано володіє часткою понад 75% статутного капіталу банку; банки іноземних банківських груп – банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам; банки з приватним капіталом – банки, в яких серед кінцевих власників істотної участі є один чи кілька приватних інвесторів, що прямо та опосередковано володіють не менше ніж 50% статутного капіталу банку. До групи банків із державною часткою відносяться 5 банківських установ, а саме: АТ «Укрексімбанк», АТ «Ощадбанк», ПАТ КБ «Приватбанк», АБ «Укргазбанк», ПАТ «Розрахунковий центр». До іноземних банківських груп відносяться 22 банківські установи на чолі з ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «Укрсоцбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «ВТБ Банк», ПАТ «Кредобанк», АТ «Укрсиббанк». Інші 59 банків відносяться до групи банків із приватним капіталом.

У табл. 1 відображено результати аналізу основних показників діяльності банківського сектору України за 2011-2017 р.р.

Активи банківського сектору протягом шести років незначно, але зростали. Так станом на 31.12.2011 р. сума загальних активів становила 1212 млрд. грн.. За шість років активи збільшилися на 44% та станом на 31.12.2017 р. становлять 1848 млрд. грн. Поряд із цим чисті активи зростали значно меншими темпами, а у 2015 р. по відношенню до попереднього взагалі зменшилися на 2,8%. Частка резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями починаючи із 2014 р. збільшувалася щорічно, та станом на 31.12.2017 р. вони майже втричі більше ніж станом на початок 2012 р, та займають третину загальних активів. Це свідчить про стрімке погіршення якості активів БСУ.

Таблиця 1.

Аналіз основних показників банківської діяльності , млрд.грн.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Загальні активи	1 212	1 264	1 409	1 477	1 571	1 737	1 848
у т.ч. в іноземній	492	503	513	667	800	788	755

валюті							
Зміна (р/р, %)		4.3%	11.4%	4.8%	6.4%	10.6%	6.4%
Чисті активи	1 054	1 125	1 278	1 290	1 254	1 256	1 336
Зміна (р/р, %)		6.7%	13.7%	1.0%	-2.8%	0.2%	6.4%
Кредити надані	825	815	911	1006	965	1 006	1043
Зміна (р/р, %)		-1,2%	11,7%	10,4%	-4,1%	4,1%	3,6%
Частка простроченої заборгованості	9,6%	8,9%	7,7%	13,5%	22,1	24,2	27,9-
Резерви за активними операціями	157	141	131	204	321	484	516
Валові кредити суб'єктам господарювання	608	634	727	820	831	847	870
у т.ч. в іноземній вал	221	227	252	400	492	437	423
Зміна (р/р, %)		4.2%	14.7%	12.8%	1.3%	2.0%	2.7%
Чисті кредити суб.госп.	530	553	648	710	614	477	458
Валові кредити фізичним особам	197	184	189	208	176	157	171
у т.ч. в іноземній вал	113	84	67	101	97	83	68
Зміна (р/р, %)		-6.7%	3.0%	10.3%	-16%	-10%	8.6%
Чисті кредити фізичним особам	158	133	145	144	96	76	91
Власний капітал	155	169	193	148	103	123	163
Зміна (р/р, %)		8,8%	13,7%	-23,1%	-30%	19,3%	32,1%
Зобов’язання	899	958	1085	1168	1150	1132	1172
Зміна (р/р, %)		6,5%	13,3%	7,6%	-1,5%	-1,5%	3,5%
Кошти суб'єктів господарювання	205	221	258	283	349	413	427
Зміна (р/р, %)		7.9%	16.8%	9.5%	23.5%	18.2%	3.4%
Кошти фізичних осіб	312	368	443	403	402	437	479
Зміна (р/р, %)		18.1%	20.2%	-8.9%	-0.3%	8.7%	9.3%
Чисті кредити суб'єктам госп./ ВВП	39.3%	37.9%	42.6%	44.7%	30.9%	20.0%	15.6%
Чисті кредити фізичним особам/ ВВП	11.7%	9.1%	9.5%	9.1%	4.8%	3.2%	3.1%
Кошти суб'єктів господарювання/ ВВП	15.2%	15.1%	17.0%	17.8%	17.6%	17.3%	14.6%
Кошти фізичних осіб/ ВВП	23.1%	25.2%	29.1%	25.4%	20.2%	18.3%	16.3%

**Станом на останній день року*

***Джерело: розроблено авторами за даними джерела [3]*

Проаналізуємо кредитну діяльність банківського сектору. На рис.1 зображено динаміку загальних виданих кредитів, резервів, та чистих кредитів, що надані суб’єктам господарювання та фізичним особам.

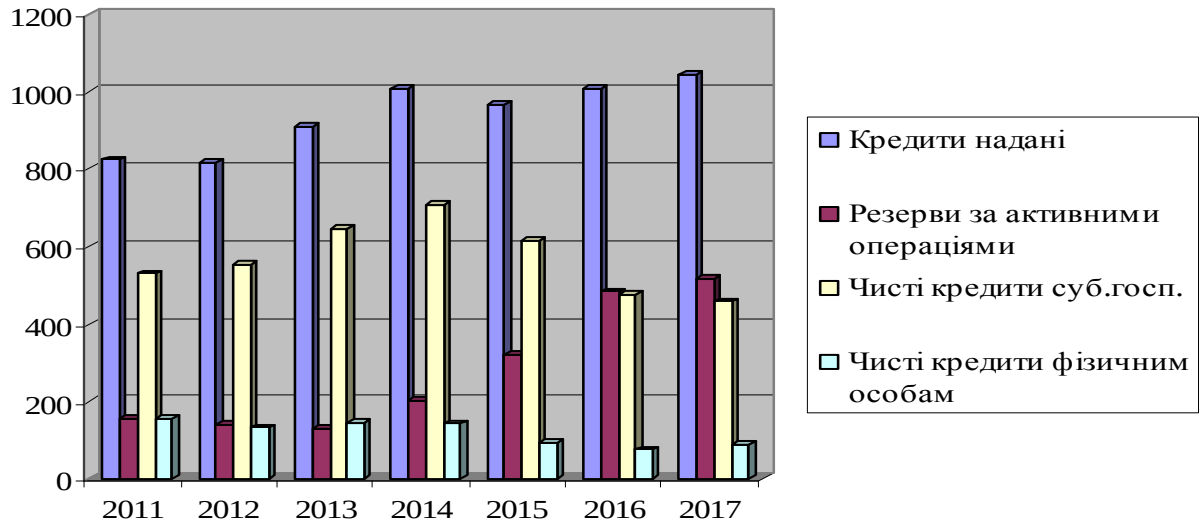

Рис. 1. Динаміка наданих кредитів банківського сектору України за 2011-2017 рр.
Джерело: складено за даними [3]

Як бачимо загальний обсяг кредитного портфелю у 2014-2017 рр. знаходиться майже на одному рівні. А чисті кредити суб'єктам господарювання (кредити за вирахуванням резервів під кредитну заборгованість) починаючи з 2014 р. мають тенденцію до зменшення. Відношення чистих кредитів суб'єктів господарювання до ВВП (рівень проникнення) станом на 31.12.2011 р. складав 39,3%. У 2014 р. цей показник складав 44,7%. А станом на кінець 2017 р – лише 15,6%. Це свідчить, про значне скорочення фінансування реального сектору економіки. Відомо, що банківське кредитування є індикатором економічного стану держави, фактично це основа для розвитку всіх секторів економіки. Вплив обмеженого доступу суб'єктів господарювання до фінансування в Україні є дуже сильним та беззаперечно впливає на економічний стан держави.

Чисті кредити фізичним особам з 2014 р. також скоротилися і станом на 31.12.2017 р. складають 91 млрд. грн. на противагу 144 млрд.грн. у 2014 р. Рівень проникнення чистих кредитів фізичним особам по відношенню до ВВП у 2011 р складав 11,7%, а у 2017 р. – лише 3,1%.

Фактором, що викликає занепокоєння, є зростання простроченої кредитної заборгованості. Так, якщо станом на 01.01.2014 р. частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів по банківській системі дорівнювала 7,7 %, то на 01.01.2015 р. вона зросла до рівня 13,5 %, станом на 01.01.2016 р. досягла показника в 22, 1%, а станом на 01.01.2017 сягнула межі в 24,2 %. І це лише офіційні дані. Постійне зростання частки токсичних активів в портфелях банків призводить до необхідності нарощувати резерви, та докапіталізації банківських установ в умовах відсутності джерел доходів для цього.

Така ситуація безпосередньо здійснює значний дестабілізуючий вплив на функціонування банківської системи та економіки України в цілому. Водночас, такі тенденції негативно позначаються на результатах фінансової діяльності банків, створюють труднощі для кредиторів і позичальників, ускладнюють менеджмент банку, знижують довіру населення до банківської системи та, що визначально, унеможливлюють відновлення кредитування реального сектору економіки України.

Наразі банківська система має достатню ліквідність, але кошти банків переважно спрямовуються не на довгострокове кредитування, а на видачу короткострокових споживчих позик населенню, а також у безризикові інструменти НБУ та Уряду. Серед факторів, які впливають на стримування кредитування, здебільшого, ті, що не залежать від дій банків, зокрема: низький рівень інвестиційної привабливості країни; значні ризики неплатоспроможності потенційних позичальників; наявність значного обсягу проблемних кредитів у портфелях банків; судові ризики та проблеми з реалізацією застави, використання схем для ухилення від повернення кредитів через ліквідацію, нівелювання поруки як виду забезпечення зобов'язань тощо.

Далі проаналізуємо фінансові результати банківського сектору. Аналіз основних показників, що впливають на прибутковість банків зображено у табл. 2. Наочно на рис.2 зобразимо структуру та динаміку доходів банківського сектору України за 2011-2017 рр.

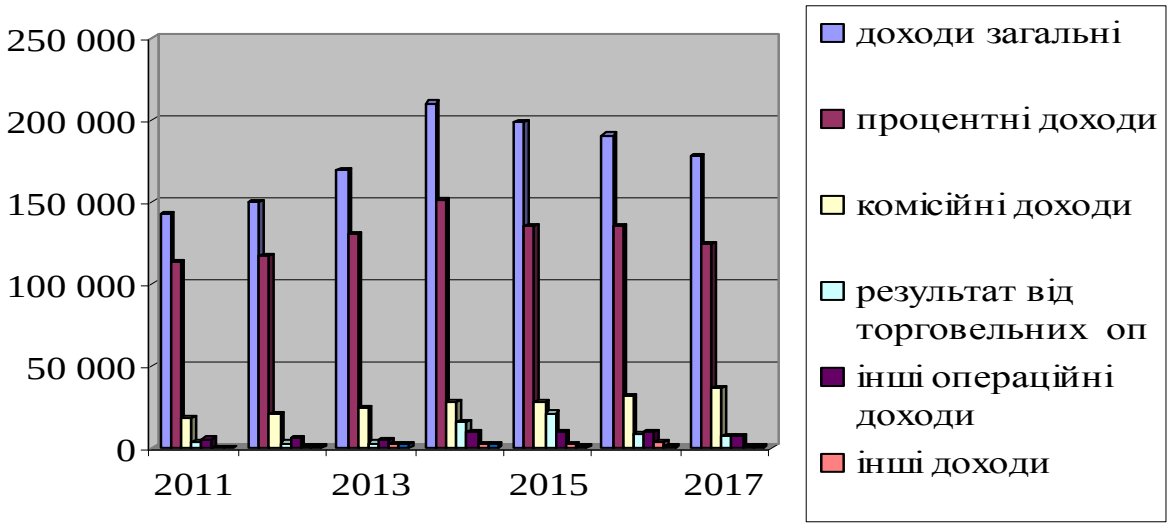

Рис. 2. Динаміка та структура доходів банківського сектору України за 2011-2017 рр.
Джерело: складено за даними [2]

Таблиця 2.
Аналіз фінансових результатів банківського сектору України за 2011-2017 рр., млн.грн.

	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
Показник	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
Доходи	142 778	100	150 449	100	168 888	100	210 201	100	199193	100	190 691	100	178235	100
процентні доходи	113 352	79,4	117 547	78,1	129 932	76,9	151 257	72,0	135 145	67,8	135 807	71,2	124041	69,6
комісійні доходи	18 473	12,9	21 161	14,1	24 974	14,8	28 276	13,4	28 414	14,3	31 362	16,4	37 116	20,8
результат від торговельних операцій	3 993	2,8	3 231	2,1	3 304	2,0	15 511	7,4	21 490	10,8	8 243	4,3	7 331	4,1
інші операційні доходи	5 726	4,0	5 798	3,9	5 112	3,0	10 093	4,8	9 567	4,8	9 605	5,0	7 329	4,1
інші доходи	622	0,5	1 053	0,7	2 404	1,4	2 165	1,0	2 729	1,4	3 946	2,1	1 348	0,8
повернення списаних активів	612	0,4	1 659	1,1	3 162	1,9	2 899	1,4	1 848	0,9	1 728	0,9	1 070	0,6
Витрати	150 486	100	145 550	100	167 452	100	263 167	100	265793	100	350 078	100	202595	100
процентні витрати	59 506	39,6	68204	46,8	80 881	48,3	97 171	36,9	96 079	36,1	91 638	26,2	70 966	35,0
комісійні витрати	3 072	2,0	3080	2,1	3 975	2,4	4 889	1,9	5 846	2,2	7 182	2,1	9 649	4,8
інші операційні витрати	15 861	10,5	13199	9,1	12 319	7,3	15 579	5,9	12 991	4,9	10 920	3,1	11 422	5,6
загальні адміністративні витрати	34 327	22,8	37265	25,6	40 672	24,3	44 614	17,0	36 742	13,8	39 356	11,2	44 189	21,8
інші витрати	-										3 089	0,9	14 400	7,1
відрахування в резерви	36 508	24,3	23 423	16,1	27 975	16,7	103 297	39,3	114 541	43,1	198 310	56,6	48 676	24,0
податок на прибуток	1 212	0,8	379	0,3	1 630	1,0	-2 383	-1,0	-406	-0,1	-418	-0,1	3 293	1,6
Результат діяльності	-7 708		4 899		1 436		-52 966		-66600		-159 388		-24 360	
Рентабельність активів, %	-0.76		0.45		0.12		-4.07		-5,46		-12,6		-1,94	
Рентабельність капіталу, %	-5.27		3.03		0.81		-30.46		-51,91		-116,74		-15,96	

**Станом на останній день року*

***Джерело: розроблено авторами за даними джерела [2]*

З рисунку 3 бачимо, що загальні доходи банківського сектору з 2011 р. до 2014 р. зростали. З 2014 р. по 2017 р. загальні доходи зменшуються. Якщо станом на 31.12.2014 р. сума загальних банківських доходів становила 210201 млн. грн. то поступово вона зменшилася до 178235 млн.грн. станом на 31.12.2017 р.

Найбільшу вагу у структурі банківських активів традиційно займають процентні доходи за активними операціями. На початок аналізованого періоду частка процентних доходів у структурі загальних активів банківського сектору України становила 79,4%. Комісійні доходи займали 12,9%, результат від торговельних операцій 2,8% та 4% - інші операційні доходи. Отже на показник загальних доходів найбільший вплив має зміна процентних доходів. Процентні доходи банківського сектору зростали з 2011 р. до 2014р. З 2014 р. почалося зниження процентних доходів. Так у 2014 р. процентні доходи становили 151257 млн.грн., то у 2017 р. вже 124041 млн. грн. Вони знизилися на 18%. Натомість зростають протягом майже усього аналізованого періоду комісійні доходи. У 2011 р. вони становили 18473 млн.грн, у 2014 р. – 28276 млн.грн., у 2017 р – 37116 млн. грн.. Усього з 2014 по 2017 р вони зросли на 30%, а у порівнянні з 2011 р. – на 100%. Тому станом на 31.12.2017 р. структура загальних доходів банківського сектору змінилася. Наразі доля процентних доходів знизилася із 79,4% до 69,6%, а доля комісійних доходів зросла із 12,9 до 20,8%. Це пояснюється тим, що в умовах неможливості забезпечення ефективної кредитної діяльності, банки намагаються збільшити обсяг та перелік банківських послуг, що надаються, з метою підвищення рівня комісійних доходів на тлі зменшення доходів по кредитним операціям.

На рис. 3 зображено динаміку та структуру витрат банківського сектору. Загальні витрати банків складаються із процентних витрат по залученим коштам, загальних адміністративних витрат, комісійних витрат, відрахувань до резервів, податку на прибуток та інших операційних витрат. Станом на 31.12.2011 р. структура витрат банківського сектору України мала наступний вигляд: процентні витрати 39,6%, інші операційні 10,5%, загальні адміністративні витрати 22,8%, відрахування до резерву 24,3%. Процентні витрати до 2014 р. зростали. У 2014 р. стався масовий відтік депозитів, тому процентні витрати знизилися. Станом на 2017 р по відношенню до 2014р. процентні витрати зменшилися на 27%. Найбільше зацікавлення викликають витрати пов’язані з відрахуваннями у резерви. У 2012р та 2013 р. доля відрахувань до резервів складала 16,1% та 16,7% відповідно.

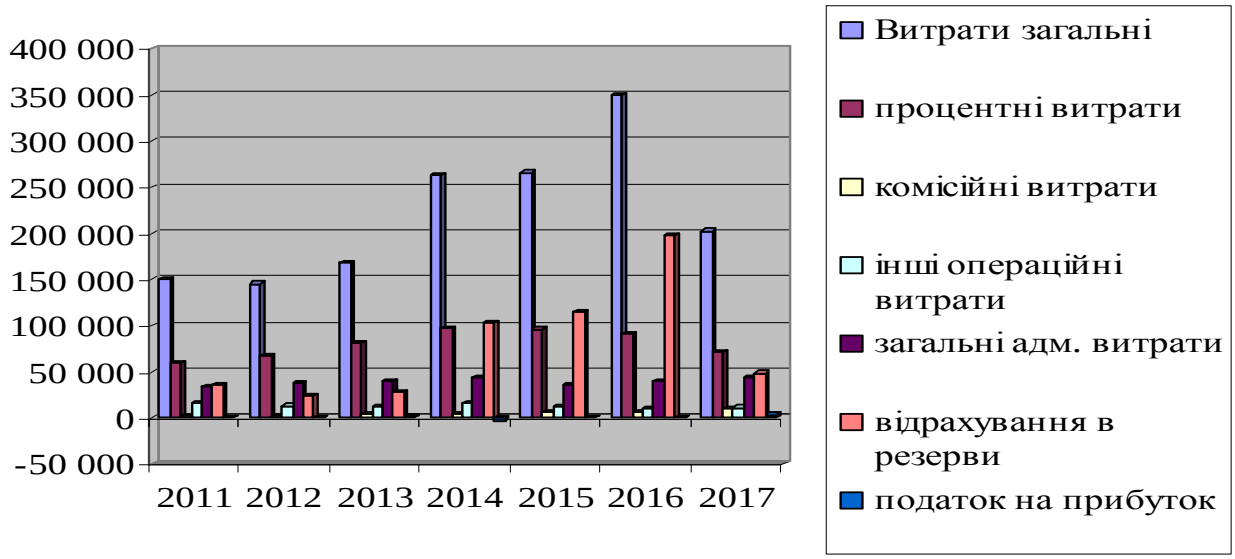

Рис. 3. Динаміка та структура витрат банківського сектору України за 2011-2017 рр.
Джерело: складено за даними [2]

Починаючи із 2014 р. їх доля стрімко зросла. Так у 2014 р. відрахування у резерви становили 103297 млн.грн. або 39,3% у загальній структурі витрат. За результатами 2015 р. їх частка складала 43,1%, а у 2016р – 56,6%. У грошовому вимірі це скало 198310 млн.грн. У 2017 р. частка відрахувань до резервів зменшилася до 24% та становить 48676 млн.грн.

Проаналізувавши доходи та витрати банківського сектору, розглянемо динаміку фінансового результату (рис.4).

Рис. 4. Динаміка результату діяльності банківського сектору України за 2011-2017 рр.
Джерело: складено за даними [2]

Як бачимо, за увесь аналізований період лише у 2012-2013 р.р. банківський сектор України мав позитивний фінансовий результат. У 2011 р. банківська система України ще долала наслідки світової фінансової кризи. У 2012-2013 р.р. було отримано невеликий але прибуток. З 2014 р. почалася масштабна банківська криза, пов'язана з анексією Криму, початком АТО та загальною економічною кризою у країні. Найбільший збиток банківська система України отримала за результатами 2016 р. через відрахування до резервів. У 2017 р. банківська система також отримала збиток, але він значно скоротився в порівнянні із 2016 р.

За 2017 рік сектор отримав збиток у розмірі 24,4 млрд.грн., його сформували в основному декілька банків, зокрема Приватбанк та два банки з російським капіталом. Кількість збиткових банків скоротилася з 33 у 2016 році до 18 одиниць у 2017 р. А тих, які мають операційний збиток до відрахувань у резерви, з 23 до 14. Більшість експертів, а також НБУ у своєму аналітичному звіті вважають, що банківська система у 2016 р. досягла «дна», а у 2017 р. майже очистилася від «зайвих» банків та наразі триває процес стабілізації. У 2018 році аналітики прогнозують проблеми банкам, пов'язані з відсутністю співпраці з МВФ та, як наслідок, можливим погіршенням економічних очікувань бізнесу та населення. Це впливатиме на темпи кредитування та банківську політику ціноутворення на активи та пасиви. Банки активно будуть намагатися нарощувати споживче та іпотечне кредитування. Також зосередять зусилля на відновленні гривневого кредитування реальної економіки. Наразі головною проблемою банків залишається велика частка непрацюючих кредитів. Банкам слід значно активніше працювати з такими кредитами та розробляти план-заходи щодо їх скорочення.

Висновки. Ми провели аналіз банківського сектору України за 2011 р.-2017 рр. У 2014 р. банківська система України опинилася у найглибшій кризі за всі роки незалежності. Ця криза розвилася не сама по собі, а є відображенням глибокої економічної кризи у країні. Подолати банківську кризу лише фінансовими важелями було неможливо. Спочатку необхідно було «вилікувати» економіку і лише після цього, стабілізувати та розвивати далі банківську систему. Наразі стабілізатор (НБУ) вживає заходів по відновленню ефективності діяльності банківського сектору й вже намітилася позитивна динаміка. Але говорити про те, що банківську кризу вже подолано, на наш погляд ще зарано. Більшість банків вже переглянули структуру своїх активів та дійшли висновку, що у кризових умовах не варто збільшувати обсяги кредитного портфеля за рахунок його якості. Більш доречним буде «перечекати» та збільшити обсяги малодохідних але більш ліквідних активів. Це звичайно не підвищить прибутковість банків, але може врятувати від збитків. З метою ж підвищення рентабельності необхідно збільшувати непроцентні доходи за рахунок впровадження нових послуг та проведення позабалансових операцій. Головною ж задачею залишається відновлення кредитно-інвестиційної діяльності, нарощування обсягів кредитування реальної економіки без зростання ризику неповернення кредитів. А це можливо лише за умов відповідної грошово-кредитної політики, яка дозволить суб'єктам господарювання активно користуватися банківськими кредитами, які наразі їм «не по кишені»; а також за умови відновлення ефективності діяльності самих фірм та підприємств, що забезпечують отримання та зростання ВВП.

Література.

1. Дані офіційного сайту Національного банку України. Офіційне опублікування нормативно-правових актів [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=8804895

2. Огляд банківського сектору - НБУ, Випуск 6, лютий 2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171

3. Основні показники діяльності банків України, за даними Національного банку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

4. Дзюблюк ,О . Актуальні проблеми розвитку банківської системи України /О. Дзюблюк //Банківська справа. – 2016. – № 1. – с.3-32.

5. Чайковський, Я. І. Проблеми та напрямки підвищення ефективності функціонування банківської системи України [Текст] / Ярослав Іванович Чайковський // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет ; редкол. :

В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 23. – № 1. – С. 153-160.

References.

1.The official site of National bank of Ukraine (2018) Official publication of normative legal acts, available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=8804895 (Accessed 17 February 2018).

2. Overview of the banking sector - National bank of Ukraine, – №6, 02.2018, available at: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171(Accessed 18 March 2018).

3. Basic indicators of activity of Ukrainian banks, according to the National Bank of Ukraine, available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798 (Accessed 28 February 2018).

4. Dzubluk, O. (2016) Actual problems of the development of the banking system of Ukraine. Banking, vol. № 1, pp. 3-32.

5. Tchaikovsky, Ya.I. (2016) Problems and directions of increasing the efficiency of functioning of the banking system of Ukraine. Economic analysis: Sb. sciences works, Ternopil National Economic University; Ternopil: Publishing and Printing Center of Ternopil National Economic University "Economic Thought", vol. 23, №. 1, pp. 153-160.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2018 р.